

สาระสำคัญจากการประชุม REHABILITATION 2030: A CALL FOR ACTION มุมมององค์การอนามัยโลกสู่การยกระดับความสำคัญของงานฟื้นฟูสมรรถภาพทางการ แพทย์ในทุกภูมิภาคทั่วโลก

บุษกร โลหารจุน

สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

Summary of Rehabilitation 2030: a Call for Action

Loharjun B

Sirindhorn National Medical Rehabilitation Institute, Ministry of Public Health

จากการประชุม Rehabilitation 2030: a call for action ที่จัดขึ้นโดยองค์การอนามัยโลกระหว่างวันที่ 6–7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ สำนักงานใหญ่องค์การอนามัยโลก นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมหรือจากทั่วทุกภูมิภาคของโลก ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กร สมาคม สมาพันธ์วิชาชีพหลักด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ องค์การอนามัยโลก และองค์การสหประชาชาติสังกัดสำนักงานใหญ่และส่วนภาคพื้นต่าง ๆ องค์กรเพื่อคนพิการ นักวิชาการ นักวิจัย สถาบันการศึกษา องค์กรผู้สนับสนุนแหล่งทุน และภาคเอกชน จำนวนกว่า 200 คน จุดมุ่งหมายสำคัญของการประชุมครั้งนี้ คือ 1) เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นของงานฟื้นฟูสมรรถภาพที่ต้องการเพิ่มขึ้นทั่วโลก 2) เพื่อเน้นบทบาทของการฟื้นฟูสมรรถภาพในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ของสหประชาชาติ และ 3) เพื่อเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกดำเนินการประสานงานและร่วมมือกันในระดับโลกในการเสริมสร้างงานฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบสุขภาพให้เข้มแข็ง โดยผู้แทนจากสถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข ได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ในฐานะสถาบันเครือข่ายความร่วมมือขององค์การอนามัยโลกในด้านการจัดอบรมเผยแพร่ความรู้เทคโนโลยีทางการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และกายอุปกรณ์ (WHOCC)

ที่มาของการประชุม

ผู้ป่วยและคนพิการเพิ่มขึ้นทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศที่มีรายได้มวลรวมระดับต่ำและปานกลาง สาเหตุเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อมีความชุกเพิ่มขึ้น จำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มสูงขึ้น และการปรับปรุงการเข้าถึงการรักษาภาวะฉุกเฉิน การบาดเจ็บและการรักษาพยาบาลที่

ทันสมัย เป็นผลให้เกิดความต้องการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย แต่ในหลายส่วนของโลกความสามารถให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพมีจำกัดหรือไม่มี รวมทั้งเกิดความล้มเหลวในการตอบสนองความต้องการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเพียงพอ เพราะเป้าหมายสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพคือการเพิ่มหรือคงประสิทธิภาพการทำงานของร่างกาย การคงสภาพการดำรงชีวิตอย่างอิสระสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงปกติ อาทิ กลับไปศึกษาต่อ กลับเข้าทำงานประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จากกล่าวได้ว่า ความพร้อมของการจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยมุ่งเน้นให้ประชากรสามารถเข้าถึงได้ และราคาไม่แพงมีบทบาทสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 3 ที่เกี่ยวกับประเด็นสุขภาพ ที่มุ่งหวังให้ประชากรโลกมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง

งานฟื้นฟูสมรรถภาพ มีอุปสรรคสำคัญที่ทำหยาการพัฒนาและยกระดับความสำคัญคือ การขาดมุมมองเชิงระบบ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะเร่งผลักดันงานในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาหรือ กำลังพัฒนา ข้อเท็จจริงดังกล่าวบ่งชี้ถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเร่งสร้างความตระหนักให้สังคมทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นของงานฟื้นฟูสมรรถภาพ การส่งเสริมการลงทุนในการผลิต และพัฒนาศักยภาพบุคลากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ตลอดจนโครงสร้างระบบการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดมาตรฐานบริการในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับสากล

องค์การอนามัยโลกได้กำหนดแนวทางการพัฒนางานฟื้นฟูสมรรถภาพผ่านนโยบายสากล คือ “WHO global disability action plan 2014–2021” เพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างความ

Figure 1. Sustainable Development Goals (SDG)

เข้มแข็ง และขยายบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้เกิดความทัดเทียม ส่งเสริมการเข้าถึงบริการภายใต้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และสร้างความมั่นใจในชีวิต ประชากรมีสุขภาพดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีภายในปี ค.ศ. 2030 ด้วยเหตุนี้การประชุมนี้จึงมุ่งเน้นให้เกิดการหารือในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้กลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยผลักดัน ยุทธศาสตร์สำคัญของงานฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยเน้นการทำงานร่วมมือประสานกันทุกฝ่ายในหลายภูมิภาคทั่วโลก เพื่อเพิ่มรายละเอียดการยกระดับงานฟื้นฟูสมรรถภาพให้เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของประชากรทั้งหมด ทุกกลุ่มวัย และได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง (continuum of care)

บทสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพในระบบสุขภาพ

1. บูรณาการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในระบบสุขภาพ
2. รวมบริการฟื้นฟูสมรรถภาพให้อยู่ในทุกระดับของระบบสุขภาพ ตั้งแต่ปฐมภูมิ ทติยภูมิและตติยภูมิ
3. งานฟื้นฟูสมรรถภาพควรประกอบด้วยบุคลากรจากสาขาวิชาชีพ
4. พัฒนางานฟื้นฟูทั้งในสถานพยาบาลและในชุมชน
5. โรงพยาบาลมีหน่วยฟื้นฟูสมรรถภาพเฉพาะสำหรับผู้ที่มีความต้องการที่ซับซ้อน
6. จัดสรรงบประมาณให้เกิดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านการดำเนินการ และการพัฒนางานให้ยั่งยืน
7. ระบบประกันสุขภาพที่มีอยู่หรือในอนาคต ควรครอบคลุมบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ
8. มีแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการต่าง ๆ โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของประชากรและอบรมความรู้ทักษะการใช้งานแก่ผู้ใช้อุปกรณ์อย่างเหมาะสม

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว หลายหัวข้อเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่นับเป็นความท้าทายในการผลักดันงานฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ในประเทศไทยที่ยังขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายที่ชัดเจน ทำให้เกิดความแตกต่างในการพัฒนา หลายพื้นที่ที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญและกำหนดเป็นแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนามาในพื้นที่ตามกรอบเวลาสามารถวางแผนพัฒนารูปแบบบริการ กำหนดอัตรากำลังคน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้อย่างมีทิศทาง และกำกับติดตามประเมินผลงานได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นผลดีแก่ผู้ป่วยและคนพิการในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าถึงระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพตามความต้องการ ซึ่งนำไปสู่การดูแลสุขภาพประชากรอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ องค์การอนามัยโลกจึงได้ฝากประเด็นการพัฒนางานฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้เข้าร่วมประชุมหรือซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ดังนี้

1. สร้างความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง และสร้างแนวทางการสนับสนุนทางการเมืองสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพในระดับพื้นที่ ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการวางแผนพัฒนาระดับความสำคัญงานฟื้นฟูสมรรถภาพ และแผนดำเนินงานในระดับชาติและระดับต่าง ๆ
3. ปรับปรุงกระบวนการบูรณาการงานฟื้นฟูในภาคสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของประชากร
4. สนับสนุนการใช้มาตรการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพภายใต้แนวคิดหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
5. สนับสนุนการสร้างรูปแบบการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ครอบคลุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ทัดเทียม และเป็นธรรม รวมถึงบริการด้านอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการต่าง ๆ สำหรับทุกกลุ่มประชากร
6. พัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งของกำลังคนด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยเน้นสหสาขาวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบริบทประเทศ และ

Figure 2. Recommendations on rehabilitation in health systems.

การส่งเสริมแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพ (rehabilitation concept) ในทุกระดับการศึกษาของบุคลากรด้านสุขภาพ

7. พัฒนาระบบกลไกการเงินการคลังให้ครอบคลุมงานฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเหมาะสม

8. พัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อเสริมสร้างระบบข้อมูลสุขภาพ รวมทั้งข้อมูลการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเป็นระบบ และข้อมูลเกี่ยวกับรหัสมาตรฐานกลางประเมินความสามารถตามประเภทความพิการ และสุขภาพสากล (International Classification of functioning, Disability and Health, ICF)

9. พัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัย และการขยายผล เพื่อพิสูจน์หลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับงานฟื้นฟูสมรรถภาพ

10. สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างกลุ่มประเทศยากจน กลุ่มรายได้ระดับปานกลาง และกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง

ถือเป็นโอกาสอันดีที่สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้นำสาระการประชุมนี้มาถ่ายทอดสู่พวกเราชาวแพทยเวชศาสตร์ฟื้นฟู ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนายกระดับความสำคัญ และ

การสร้างความเข้มแข็งให้งานฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญในระบบสุขภาพของประเทศไทยอย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. เอกสารประกอบการประชุม Rehabilitation 2030: a call for action, concept note. 2017, Geneva, Switzerland: WHO Press.
2. World Health Organization and The World Bank, World report on disability. 2011, Geneva, Switzerland: WHO Press.
3. World Health Organization (2015). WHO global disability action plan 2014–2015. Better health for all people with a disability. WHO Press: Geneva, Switzerland.
4. World Health Organization, World Health Statistics 2016. Monitoring Health for the SDGs. 2016, Geneva, Switzerland: WHO Press.
5. United Nations. Sustainable Development Knowledge Platform. Sustainable Development Goals. 2015 [cited 2017 14 February]; Available from: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
6. World Health Organization. Rehabilitation in health systems. 2017, Geneva, Switzerland: WHO Press.
7. World Health Organization. Rehabilitation 2030: a call for action, call for action. 2017, Geneva, Switzerland: WHO Press.